

VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

DE RAAD

ZITTING 2023-2024

Nr. 4

INTEGRAAL VERSLAG

Vergadering van vrijdag 24 november 2023

Ochtendvergadering

INHOUD

BERICHT VAN VERHINDERING	3
VRAAG OM UITLEG (R.v.O., art. 59)	3
- van mevrouw Bianca Debaets aan mevrouw Ans Persoons, collegelid bevoegd voor Cultuur, Jeugd, Sport en Gemeenschapscentra, betreffende het succes van het eerste Café Volonté <i>Sprekers: Bianca Debaets – Ans Persoons, collegelid</i>	
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	5
SAMENGEVOEGDE ACTUALITEITSVRAGEN (R.v.O., art. 60, 6, B)	5
- van de heer Dominiek Lootens-Stael aan de heer Sven Gatz, collegelid bevoegd voor Onderwijs en Scholenbouw, betreffende de staat van de Brusselse Nederlandstalige jeugdlokalen	

- van de heer Mathias Vanden Borre aan de heer Sven Gatz, collegelid bevoegd voor Onderwijs en Scholenbouw, betreffende de slechte staat van de Brusselse jeugdlokalen
Sprekers: Dominiek Lootens-Stael – Mathias Vanden Borre – Ans Persoons, collegelid

SAMENGEVOEGDE VRAGEN OM UITLEG (R.v.O., art. 59, 6, B) 10

- van de heer Dominiek Lootens-Stael aan de heer Sven Gatz, collegelid bevoegd voor Onderwijs en Scholenbouw, betreffende de radicalisering en polarisering in de Brusselse Nederlandstalige scholen

- van de heer Gilles Verstraeten aan de heer Sven Gatz, collegelid bevoegd voor Onderwijs en Scholenbouw, betreffende de radicalisering binnen het onderwijs

- van mevrouw Bianca Debaets aan de heer Sven Gatz, collegelid bevoegd voor Onderwijs en Scholenbouw, betreffende de radicalisering in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel

Sprekers: Dominiek Lootens-Stael – Gilles Verstraeten – Bianca Debaets – Arnaud Verstraete – Khadija Zamouri – Els Rochette – Sven Gatz, collegelid

VRAGEN OM UITLEG (R.v.O., art. 59) 23

- van mevrouw Bianca Debaets aan de heer Sven Gatz, collegelid bevoegd voor Onderwijs en Scholenbouw, betreffende de verdere uitrol van een experiment van een smartphonevrije school in Brussel

Sprekers: Bianca Debaets – Sven Gatz, collegelid

- van mevrouw Khadija Zamouri aan de heer Sven Gatz, collegelid bevoegd voor Onderwijs en Scholenbouw, betreffende het percentage leerlingen dat uit het buitengewoon onderwijs terug naar het gewoon onderwijs gaat

Sprekers: Khadija Zamouri – Sven Gatz, collegelid

TREFWOORDENREGISTER 29

4de vergadering**Vergadering van vrijdag 24 november 2023****OCHTENDVERGADERING**

De vergadering wordt om 9.51 uur geopend.

Voorzitter: de heer Fouad Ahidar

BERICHT VAN VERHINDERING

De voorzitter: Mevrouw Soetkin Hoessen en de heer Pepijn Kennis zijn verontschuldigd.

VRAAG OM UITLEG (R.v.O., art. 59)**Succes van het eerste Café Volonté**

Mevrouw Bianca Debaets (cd&v): Begin oktober 2023 organiseerde de VGC in de tuinen van Le Grand Hospice het eerste Café Volonté, een dag om alle vrijwilligers in het vrijetijdsaanbod in Brussel te bedanken. Het is een goed idee om mensen die hun vrije tijd besteden aan het draaiend houden van dit aanbod te bedanken met workshops, livemuziek en lekker eten. Wij ontvingen echter meldingen dat niet alles even vlot verliep. Misschien gaat het om kinderziekten, maar vandaar volgende vragen.

Hoeveel inschrijvingen heeft de organisatie genoteerd voor het eerste Café Volonté? Welke waren de workshops die het meest in trek waren? In hoeverre werden de verwachtingen hiermee ingelost?

Welke middelen trok u uit voor de organisatie van het eerste Café Volonté? Gaat het om een eenmalig of jaarlijks evenement? In het geval van dat laatste, staat er al een tweede editie gepland?

Hebt u weet van het feit dat er geen cash geld aanvaard werd aan de bar?

We hebben ook vaak de opmerking gekregen dat de bediening niet Nederlandskundig was, wat uiteraard jammer is voor een initiatief georganiseerd door de VGC. Kan u dat bevestigen?

Collegelid Ans Persoons: Bedankt voor uw vraag, zo kan ik meteen even terugblikken op de eerste editie van Café Volonté. Eerder, in 2022, werd reeds een Trefdag Sociaal Cultureel Werk georganiseerd. Uit de evaluatie kwam naar voren dat er nood was aan een informeel evenement voor de sector, gericht op ontmoeting en laagdrempelige activiteiten. Om die reden kozen we niet meer voor inhoudelijke workshops. Met Café Volonté wilden we de vrijwilligers uit de vrijetijdsectoren in de bloemetjes zetten en bedanken.

We voorzagen een vrijblijvend en ontspannend aanbod. Met dit evenement en de activiteiten stimuleerden we een intergenerationeel, sectoroverschrijdend en laagdrempelig ontmoeten.

Er werd niet gewerkt met een uitgebreid inschrijvingssysteem. Enkel vrijwilligers die graag meeaten, werden gevraagd zich op voorhand in te schrijven. In totaal hebben zich 173 personen aangemeld aan het onthaal op de dag zelf. De activiteiten die het meeste in trek waren, zijn de 'Repair Mobile' van Recyclart, 'Zeefdrukken' van Elena Vloerberghen, 'Tekenen je eigen stad met VR-brillen' van JES vzw en 'Laat je eigen portret tekenen' door Delphine Frantzen. Dit loopt in lijn met de verwachtingen. Bovendien werden alle deelnemers uitgenodigd om mee te eten van het buffet en werden twee gratis drankconsumpties aangeboden. De totale kosten voor de organisatie van Café Volonté bedroeg 24.500 euro.

De evaluatie loopt o.a. via een online bevraging via het facebookevenement en via digitale nieuwsbrieven die we verspreiden via onze regionale koepels, organisaties, partners. We kunnen de deelnemers niet rechtstreeks aanschrijven omdat we niet beschikken over alle contactgegevens. Met de resultaten van de bevraging en de feedback van onze partners plannen we eind 2023, begin 2024 een uitgebreide evaluatie.

Er wordt in 2024 sowieso een volgende editie georganiseerd, maar de exacte datum staat nog niet vast.

Er werd inderdaad geen cash geld aanvaard aan de bar. Dat werd niet vermeld bij de gunning van de catering. Dit zijn we pas laat te weten gekomen en hebben we pas ter plekke via het programmaboekje kunnen communiceren aan de deelnemers. Het is niet de bevoegdheid van de VGC om te controleren dat cash geld als wettelijk betaalmiddel wordt aanvaard. Gebruikelijke controles en sanctioneringen zijn een bevoegdheid van de FOD Economie. De VGC kan een gecontracteerde leverancier hier hoogstens op aanspreken. Bovendien stelde het probleem zich enkel voor drank die bovenop de gratis consumpties kwam, en dus aan de bar moest worden betaald.

De voorafgaandelijke afspraken met de organisaties en gunningen aan de firma's die instonden voor de catering verliepen in het Nederlands. De workshops e.d. die werden gegeven door organisaties van vrijwilligers of door de VGC gecontracteerde personen of organisaties verliepen ook in het Nederlands. Net zoals het contact ter plaatse tussen de verantwoordelijken voor de catering en de medewerkers van de Administratie van de VGC. De aanwezige medewerkers van de Administratie van de VGC zelf, die instonden voor de ontvangst, het wegwijs maken en het uitleg geven, waren uiteraard ook Nederlandstalig. Al deze elementen waren een voldoende garantie dat het taalbeleid van de VGC zou worden gerespecteerd op het evenement.

Op het moment dat het evenement plaatsvond heb ik echter samen met de aanwezigen, vastgesteld dat niet alle barmedewerkers het Nederlands machtig waren. Specifiek voor de bar moest de VGC verplicht werken met de bar van Le Grand Hospice, dus verbonden aan de plaats waar het event plaatsvond. Alhoewel de voorafgaandelijke contacten met de verantwoordelijken ook in het Nederlands verliepen, kunnen we niet uitsluiten dat de Brusselse realiteit en meer specifiek de Brusselse horecacontext en de talenkennis van het personeel onze intenties doorkruisen. Toch is het zeker een aandachtspunt.

- Het incident is gesloten.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: De Raad stemt ermee in om de samengevoegde actualiteitsvragen eerstvolgend te behandelen.

SAMENGEVOEGDE ACTUALITEITSVRAGEN (R.v.O., art. 60, 5, b)

Staat van de Brusselse Nederlandstalige jeugdlokalen

De heer Dominiek Lootens-Stael (Vlaams Belang): Een paar dagen geleden trokken heel wat jeugdwerkorganisaties in Vlaanderen en Brussel gezamenlijk aan de alarmbel in verband met de staat van hun faciliteiten en lokalen. Ze zijn verouderd, amper te verwarmen tijdens de wintermaanden en bovendien blijkt geen enkel jeugdwerkinitiatief in Brussel eigenaar te zijn van vaste lokalen. Hoewel de jeugdlokalen en de jeugdhuizen in Brussel goed scoren op het vlak van de bereikbaarheid en de omgeving, blijken er toch heel wat gebreken te zijn. Men spreekt zelfs over een verontrustende situatie. Veel lokalen zijn slecht geïsoleerd, ze beschikken over gebrekkige basisvoorzieningen en de veiligheid en de toegankelijkheid laten te wensen over.

Dat heeft zowel rechtstreeks als onrechtstreeks gevolgen voor de jeugdbewegingen en jeugdwerkingen. Rechtstreeks, omdat activiteiten in een gebrekkige en soms onveilige omgeving moeten doorgaan, maar ook onrechtstreeks op de financiën van de jeugdwerkingen die het zich niet kunnen veroorloven om een slecht geïsoleerd pand te verwarmen. Daarnaast blijkt uit het 'Lokalenonderzoek', een bevraging uitgevoerd door talrijke erkende jeugdbewegingen, dat lokalen slecht onderhouden worden en zo ten prooi vallen aan vandalisme en inbraak.

De VGC is in vergelijking met de rest van Vlaanderen al zeer gul wanneer het aankomt op de dagelijkse ondersteuning van het jeugdwerk in onze hoofdstad. Dat moeten we erkennen. Maar een jeugdbeweging kan alleen bestaan wanneer ze over een uitvalsbasis beschikt. Als het weer geen buitenactiviteiten toelaat of wanneer het uit praktische overwegingen niet mogelijk is om buiten te spelen, verkeren jeugdwerkingen in onzekerheid. De VGC mag deze alarmkreet dan ook niet negeren. In een tijd waar men de jeugd permanent bewustmaakt van het belang van duurzaamheid zou het absurd zijn om haar ertoe te verplichten het omgekeerde te doen, met name middelen verspillen aan verouderde gebouwen die soms nauwelijks meer bescherming bieden dan een paraplu tijdens een felle regenbui.

Is het collegelid op de hoogte van de ernstige gebreken aan de jeugdinfrastructuur in Brussel?

Hoe verleent de VGC op dit ogenblik bijstand aan de jeugdbewegingen voor grote infrastructuurwerken?

Op welke financiële middelen kunnen de jeugdbewegingen een beroep doen wanneer ze eigenaar willen worden van een jeugdlokaal?

Hoe wil het collegelid tegemoetkomen aan de alarmkreet van de jeugdwerkorganisaties?

De heer Mathias Vanden Borre (N-VA): Uit het recente 'Lokalenonderzoek', uitgevoerd door KLJ, KSA, Chiro, Scouts en Gidsen Vlaanderen en FOS Open Scouting, en uit het

Formaat-onderzoek ‘Waar waren we gebleven? Open jeugdwerk en corona’ blijkt dat de lokalen van de jeugthuizen of jeugdbewegingen over het algemeen bijzonder slecht scoren wat duurzaamheid, isolatie, veiligheid en ouderdom betreft. Ze scoren doorgaans wel goed op bereikbaarheid, groene omgevingen en eigenaarschap. Deze vaststellingen verschenen woensdag 22 november 2023 in *Bruzz*.

Met het ‘Plan Vlaamse Veerkracht’ voorziet de Vlaamse Regering in heel wat middelen voor kwaliteitsvolle basisvoorzieningen en de inrichting van jeugdinfrastructuur. Het plan bevatte twee indieningsrondes. Het valt op dat geen enkel Brussels project een subsidie heeft gekregen.

Twee jaar geleden ondervroeg ik toenmalig collegelid Pascal Smet over de projectoproep voor kwaliteitsvolle jeugdinfrastructuur. Hij antwoordde dat “*jeugdorganisaties kunnen rekenen op de ondersteuning en de begeleiding van de VGC voor de opmaak van hun projectdossier*”, maar hij gaf ook kritiek op de projectoproep.

De aanpak die Vlaams minister Benjamin Dalle hanteerde en hanteert, zou een breuk vormen met het eerdere beleid. Het collegelid stelde dat “*de Vlaamse Gemeenschap met de VGC zou moeten samenwerken om jeugdinfrastructuur voor jeugdverenigingen te verbeteren*”. De projectoproep zou ook te ingewikkeld zijn. Nochtans geldt die procedure voor alle Vlaamse jeugdorganisaties en lokale besturen van Antwerpen tot Koekelare. Volgens het ex-collegelid was het echter een inefficiënte beleidskeuze. Hij maakte zijn mening over aan Vlaams minister voor Brussel Benjamin Dalle, waarop die antwoordde dat het kabinet van het toenmalige collegelid en de Administratie wel degelijk betrokken waren bij het samenstellen van de projectoproepen. Er was twee jaar geleden sprake van dat een viertal projecten voor de projectoproep in aanmerking kwamen. Ik vermoed echter dat die dossiers niet zijn ingediend.

Waarom werden er uiteindelijk geen Brusselse dossiers ingediend bij de projectoproep voor kwaliteitsvolle jeugdinfrastructuur, die tweemaal plaatsvond?

In welke mate heeft de VGC de opmaak van de Brusselse dossiers ondersteund?

Collegelid Ans Persoons: Ik geef graag eerst een beetje context over het onderzoek, waarna ik de vragen van de heer Dominiek Lootens-Stael en van de heer Mathias Vanden Borre in die volgorde zal beantwoorden.

De Vlaamse koepels van de jeugdbewegingen trokken samen met Ambrassade aan de alarmbel via een perscommuniqué over hun lokalenonderzoek. Het onderzoek werd gevoerd door KSA, KLJ, Ambrassade, Chirojeugd Vlaanderen, FOS Open Scouting en Scouts en Gidsen Vlaanderen. De resultaten van het onderzoek werden nu gepubliceerd, maar de bevraging vond al in 2022 plaats. Van de 845 bevraagde groepen – een aanzienlijk aantal – komt slechts 1,7 % uit Brussel, wat betekent dat de resultaten niet zomaar te vertalen zijn naar “*de staat van de Brusselse jeugdbewegingslokalen*”. Het onderzoek zegt meer over de situatie in Vlaanderen.

In Brussel zijn er tien Chirogroepen, tien scoutsgroepen en twee FOS-groepen. De andere koepels (KSA, KLJ) zijn niet actief in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Brussel kent ook negen jeugthuizen, maar die zijn niet vervat in het onderzoek. Ook andere jeugdverenigingen zoals JNM, IJD, enz., die actief zijn in Brussel, maken geen deel uit van het onderzoek. In totaal ondersteunt de VGC zo’n 35 lokale jeugdverenigingen.

Op basis van het onderzoek valt niets af te leiden over de staat van de Brusselse lokalen van de Scouts en de Chiro. Elke conclusie is te kort door de bocht. Naar aanleiding van het persbericht heeft het College overigens contact opgenomen met de stadsondersteuners van de desbetreffende jeugdbewegingen, die zeiden zelf verbaasd te zijn door het persbericht in *Bruzz*.

De VGC, FIX vzw en de jeugdbewegingen werken intens samen om de jeugdlokalen permanent te monitoren en om herstellingen en renovatiewerkzaamheden uit te voeren. Op vraag van de VGC bezoekt en monitort FIX vzw prioritair infrastructuur die door vrijwilligers wordt beheerd. De vzw hanteert hiervoor een checklist die de werkpunten blootlegt. De prioriteiten tijdens infrastructuurwerkzaamheden zijn veiligheid, hygiëne en duurzaamheid.

Inzake infrastructuur ondersteunt de VGC de jeugdbewegingen op meerdere manieren. De eerste manier is de zopas toegelichte samenwerking met FIX vzw. Kleine herstellingen worden snel uitgevoerd. Daarnaast voert FIX vzw ook grotere renovatiewerken uit voor jeugdlokalen, tegen interessante tarieven.

Een andere hulpvorm is het subsidiereglement jeugdinfrastructuur. Aanvragen worden meestal voorafgegaan door een plaatsbezoek door de Administratie, soms samen met FIX vzw. Zo worden de noden snel duidelijk en kan er een dossier worden opgestart. De Administratie begeleidt jeugdbewegingen en andere vrijwillige jeugdwerkingen in hun infrastructuurdossiers.

De VGC heeft bv. de indieners van de Vlaamse oproep 'Lokale jeugdinfrastructuur' gefinancierd. Ik kom hier later nog op terug. Hier volgt een overzicht van andere onlangs toegekende subsidies: Scouts en Gidsen Mooibos-Lievens renoveerden hun lokalen, Scouts en Gidsen Reynaert-Beatrijs voerden noodzakelijke elektriciteitswerken uit, Chiro Stokkel vernieuwde zijn verwarmingsketel, Camping 58 investeerde onder meer in brandveiligheid en isolatie, en Chiro Jijippeke bouwde een leidingslokaal en materiaalkot in de Hovenierstraat. Tot slot, wordt het nieuwe modulaire lokaal voor de 140 FOS Seascouts Roodbaard hopelijk in de lente 2024 ingehuldigd.

Bovendien investeert de VGC in het kader van haar eigen infrastructuurdossiers in ruimte voor jeugd. Ter illustratie: in de Gallaitsite in Schaarbeek is ruimte gemaakt voor jeugdhuus Ratatouille van D'Broej, Chiro Schaarbeek; en Comenius biedt in Koekelberg een lokaal aan voor Chiro St. Anneke. Dat is logisch, want de VGC streeft naar gedeeld gebruik.

Door de energiecrisis geeft het College meer aandacht aan de duurzaamheid van jeugdinfrastructuur. Ook voor de crisis werkten o.a. de Brusselse jeugdhuizen al samen met Bruxeo. Die samenwerking werd verankerd in een overeenkomst met de VGC zodat jeugdorganisaties bij Bruxeo een gratis energiescan voor hun gebouw kunnen aanvragen. Zo weten de jeugdorganisaties waar ze prioritair in moeten investeren.

Naast de energiebonus die elke vereniging ontving bovenop haar werkingsmiddelen heb ik een oproep gelanceerd om investeringen mogelijk te maken. Deze zomer en dit najaar konden organisaties een project indienen voor investeringssubsidies in het kader van duurzaamheid. Doel is om de cultuur-, jeugd- en sportsector te ondersteunen en aan te moedigen zijn infrastructuur te verduurzamen. De focus ligt op energiebesparende maatregelen.

De VGC subsidieert koepels om lokale groepen te ondersteunen, bv. bij subsidieaanvragen en specifieke infrastructuurvragen. Stadsondersteuner Brussel Chirojeugd krijgt jaarlijks 45.000 euro, Stadsondersteuner Brussel Scouts en Gidsen (Vlaanderen) bijna 46.000 euro per jaar.

Jeugdorganisaties kunnen voor al hun vragen rond infrastructuur ook terecht bij de Jeugddienst. Denk aan ondersteuning bij vergunningen, advies en voor hun zoektocht naar ruimte. De VGC tracht hen altijd zo goed mogelijk te begeleiden. Er zijn nog geen vragen gesteld over eigendomsverwerving. Via subsidies biedt de VGC wel de mogelijkheid tot eigenaarschap.

De VGC ondersteunt het jeugdwerk in Brussel goed, en dat is noodzakelijk. U hebt er niet naar gevraagd, maar in het onderzoek komt ook naar boven dat ruimte voor jongeren in deze stad helaas schaars is. Exclusieve ruimte is vaak moeilijk te vinden. Alle overheden in deze stad moeten dan ook inzetten op fysieke en mentale ruimte voor kinderen en jongeren. Dat verdienen ze. Ik vind het bijzonder jammer dat de Nederlandstalige schepen van Jeugd in Ganshoren, ondanks onze inspanningen en de inspanningen van Entree, de stekker uit het jeugdhuis heeft getrokken. Dat had anders gekund.

Mijnheer Vanden Borre, de Vlaamse overheid lanceerde inderdaad tweemaal een oproep ‘Investeringssubsidies voor kwaliteitsvolle basisvoorzieningen en inrichting van jeugdinfrastructuur’. De eerste keer was in 2021 en de tweede oproep in 2022. In de eerste projectoproep werden inderdaad geen Brusselse projecten ingediend. De uiterste indieningsdatum voor de eerste oproep was 1 december 2021 en de uiterste indieningsdatum voor de tweede oproep was 15 juni 2022.

De VGC heeft actief de organisaties begeleid die willen indienen. Het gaat eerder over grote projecten. Zo dienden in 2022 de volgende organisaties een dossier in: Kuumba vzw, Scouts Ukkel en Chiro Wacko. Vanuit de VGC werd ondersteuning geboden inzake het Vlaamse aanvraagdossier, werd een principebeslissing tot cofinanciering genomen en geholpen bij de verdere uitrol van het project. Zo ondersteunt de VGC de Ukkelse scouts administratief en juridisch bij het aanbestedingsdossier en de opmaak van een nog af te ronden erfpachtovereenkomst met de eigenaar van het gebouw, voor een langdurig gebruiksrecht.

De VGC draagt dus van A tot Z zorg voor haar organisaties en haar infrastructuur.

De heer Dominiek Lootens-Stael (Vlaams Belang): Ik lees in het artikel in *Bruzz* en in andere publicaties dat er problemen zijn inzake sanitair, verwarming, isolatie en dikwijls ook inzake veiligheid. Sinds woensdag heb ik natuurlijk geen tijd gehad om alle lokalen in Brussel af te gaan. Aangezien men dat ook in Brussel schrijft en de titel “*Brusselse jeugdinfrastructuur is er slecht aan toe*” is, ga ik ervan uit dat het plaatje ook hier niet rooskleurig is. Ik lees een citaat waarvan het me ook niet helemaal duidelijk is of het al dan niet over Brussel gaat, maar ik kan me voorstellen dat het over Brussel zou kunnen gaan, vooral omdat het in *Bruzz* staat. Daarin zegt iemand dat er lekken zijn in het dak. Men zou die wel kunnen repareren met de subsidies, maar die zijn op en niet meer ter beschikking voor de werking. Het duurt dagen om de lokalen te verwarmen, dus spelen ze maar buiten want het is buiten niet kouder dan binnen. Dat zijn allemaal zaken waarover het College eens moet nadenken. Het gaat om 22 jeugdbewegingen. Het lijkt me niet onoverkomelijk dat de VGC ervoor zou zorgen dat die allemaal over een behoorlijke infrastructuur beschikken die voldoet aan de behoeften van de 21ste eeuw, al begrijp ik dat dat niet mogelijk is van vandaag op morgen.

Wat het eigenaarschap betreft, geeft u het voorbeeld van een jeugdbeweging die in de gebouwen van Campus Comenius terecht kan. Dat is natuurlijk een goede zaak, maar ik ben zelf veel jaren actief geweest in de jeugdbeweging en ik weet dat jeugdbewegingen graag een eigen stekje hebben. Ik roep het College op om een plan voor de komende jaren op te stellen om ervoor te zorgen dat de 22 jeugdbewegingen op termijn een eigen stek hebben waarin ze zich thuis kunnen voelen en die aangepast is aan de hedendaagse noden.

De heer Mathias Vanden Borre (N-VA): Mevrouw het collegelid, ik hoor u in omfloerste woorden zeggen dat het onderzoek niet van toepassing is op Brussel. Ik heb daar eerlijk gezegd mijn bedenkingen over. U zegt dat de VGC 35 organisaties ondersteunt, maar tegelijkertijd zegt u dat in het onderzoek 22 organisaties uit Brussel werden meegenomen. Dat is slechts 1,7 %, maar toch is een aanzienlijk deel van de Brusselse jeugdwerking vervat in het onderzoek. Ik zou die alarmbel dus niet zomaar negeren. Ik verwacht dat u een volledig overzicht aan de Raad bezorgt waarin het bedrag van de totaal uitgevoerde investeringen van de afgelopen jaren staat en ook aan welke lokalen er verbeteringen werden aangebracht.

Een tweede element waarover ik u niets heb horen zeggen, buiten een verwijt in de richting van Ganshoren, is de rol van de gemeenten. Vlaams minister Benjamin Dalle heeft ook gezegd dat er een heel grote rol voor de gemeenten is weggelegd. Ook in Vlaanderen hebben gemeenten een grote rol te spelen omdat veel jeugdinfrastructuur nu eenmaal in handen is van de gemeenten. Ik hoor u niets zeggen over de inspanningen die de negentien gemeenten leveren om jeugdinfrastructuur aan te bieden aan Nederlandstaligen in Brussel. Ik zal u het antwoord geven: sommige gemeenten doen niets. Ze steken geen vinger uit, integendeel, ze laten de bestaande infrastructuur zelfs verkommeren.

Ik verwijs naar de discussie die we hebben gehad over Villa Montald in Sint-Lambrechts-Woluwe waar u eveneens veel te laconiek reageerde en zei dat er niets aan de hand was. Alle signalen die we krijgen vanop het terrein, zeggen het tegendeel. Nu is er 't Ongeluk in Ganshoren. Ook daar lijkt het dezelfde weg op te gaan met de infrastructuur en is er verwaarlozing door de gemeente. Ik zou de alarmbel die weerklinkt, veel serieuzer nemen en mijn oor te luisteren leggen bij de organisaties waarvan de infrastructuur afhangt van de gemeenten. Ik zou bij de gemeenten op tafel kloppen die de infrastructuur laten verkommeren. Er is een hoop werk aan de winkel dat u weigert te zien.

Bij de eerste oproep zijn er geen Brusselse projecten ingediend en bij de tweede drie projecten. Voor welke bedragen hebben ze steun ontvangen? U zei dat er ook cofinanciering is geweest vanuit de VGC. Over welke bedragen gaat het?

Collegelid Ans Persoons: Ik heb die bedragen bij de hand. Voor Kuumba heeft de Vlaamse overheid 156.472 euro gegeven en bedroeg de cofinanciering van de VGC 130.000 euro. Voor Chiro Wacko heeft de Vlaamse overheid 136.000 euro toegekend en bedraagt de cofinanciering van de VGC 80.000 euro. Voor de Scouts Ukkel heb ik het bedrag van de Vlaamse overheid niet. Dat zal ik toevoegen aan het verslag. De VGC heeft 166.000 euro gegeven.

De gemeenten hebben inderdaad ook een rol te spelen. Het is soms jammer dat ze dat niet doen. De VGC kan op de tafel kloppen, maar als het gaat om hun infrastructuur, kunnen ze de stekker eruit trekken als ze dat willen. Ik vind dat zelf ook heel jammer. Elke Vlaamse schepen heeft een rol te spelen in zijn of haar gemeente. Het is niet correct om daarvoor alleen

naar de VGC te kijken. We moeten ook kijken naar de verantwoordelijkheid van de gemeenten en schepenen.

Ik weet niet of u goed hebt geluisterd naar de rol van de VGC en alle kleine reparaties die FIX vzw uitvoert. De VGC is niet op de hoogte van lekkende verwarmingsketels of daken in Brussel want als er een probleem is, komt ze meteen tussen dankzij de overeenkomst met FIX vzw. Dat staat ons toe om heel snel te kunnen ingrijpen, daarom hebben we die conventie afgesloten. In de zoektocht naar nieuwe infrastructuur gaat de VGC altijd trachten om bij grote projecten zoals Campus Comenius of de Gallaitsite de noden van de jeugdbewegingen mee te nemen. We gaan altijd op zoek naar oplossingen. Als een nieuwe jeugdvereniging een lokaal zoekt, begeleiden we hen daarbij.

De heer Mathias Vanden Borre (N-VA): De VGC investeert aanzienlijke bedragen. Ik herhaal dat het grootste knelpunt bij de gemeenten zit. Het is goed dat u dat eindelijk erkent. Ik zeg dat al vier jaar. Uw voorganger, de heer Pascal Smet, wilde daar niets over weten. Er is een Vlaamse schepen in elke gemeente en die moet zijn of haar rol ten volle spelen en zijn of haar verantwoordelijkheid nemen. Telkenmale zijn dezelfde partijen aan zet en jaar na jaar, legislatuur na legislatuur, keren dezelfde discussies terug. Er gebeurt veel te weinig voor Nederlandstaligen in Brussel. Als het gaat over de jonge Ketjes en over de jeugd, wordt dat schrijnend. Ik hoor geklaag en gezucht achter mij, maar alleen al in het afgelopen half jaar verschenen er in *Bruzz* twee schoolvoorbeelden van hoe het niet moet. Er is nog veel werk aan de winkel.

Collegelid Ans Persoons: Ik kan alle gedane investeringen van de VGC en van Vlaanderen herhalen, maar ik denk dat het niet veel zin heeft, want het dringt niet door.

- Het incident is gesloten.

SAMENGEVOEGDE VRAGEN OM UITLEG (R.v.O., art. 59, 6, b)

Radicalisering en polarisering in de Brusselse Nederlandstalige scholen

De heer Dominiek Lootens-Stael (Vlaams Belang): Steeds meer scholen, vooral in de grootsteden zoals Brussel, worden geconfronteerd met almaar radicalere uitspraken en gedragingen van leerlingen. Voor een deel zijn die islamitisch geïnspireerd. Het gaat om leerlingen die niet op klasuitstap willen omdat ze niet genoeg zullen kunnen bidden, om meisjes die zich plots volledig bedekken of om jongens die hun voeten ritueel wassen in de lavabo's op school. Ik ben blij dat de heer Gilles Verstraeten van de N-VA hetzelfde gaat zeggen als het Vlaams Belang. We gaan erop vooruit.

Ook gedragingen die niets te maken hebben met de religie, maar wel aansluiten bij dat oerconservatief gedachtegoed worden gesignaleerd: zo gaat het bv. om jongeren die niet meer over een regenboogzebrapad willen stappen of grove uitspraken doen over de lgbtqi+-gemeenschap. Er zijn ook jongens die in de klas niet meer naast meisjes willen zitten of de orders van vrouwelijke leerkrachten negeren.

Volgens de beleidsverantwoordelijke 'Radicalisering en polarisering' van het Gemeenschapsonderwijs (GO!) is het aantal meldingen over radicale uitspraken of radicaal gedrag de jongste jaren sterk gestegen. In de pers spreekt men over amper drie of vier

meldingen per jaar in 2018, terwijl het nu drie of vier meldingen per dag zijn geworden. Ook de katholieke koepel ziet een stevige stijging tegenover de voorbije jaren, de laatste tijd vooral gestuwd door de oorlog tussen Israël en Hamas, maar natuurlijk gaat het niet alleen daarover.

Die verontrustende wending kan niet zonder gevolgen blijven. Een school moet een veilige en warme omgeving zijn om zich als jongere te kunnen ontplooien en te leren over de wereld en de maatschappij. Door verder te tolereren dat jongeren zomaar alle fundamenteën van onze samenleving in vraag kunnen stellen onder de noemer ‘culturele diversiteit’, dreigt men de diversiteit te herleiden tot een dictaat van de meerderheid of van de minderheid al naargelang het geval. Het zal u niet ontgaan dat bepaalde scholen, ongeacht het onderwijsnetwerk, quasi alleen nog bevolkt worden door kinderen met een islamitische achtergrond. Het zijn juist die scholen die genoemd worden door de onderwijskoepels, het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse (OCAD) en de Veiligheid van de Staat als potentieel gevaarlijk, niet enkel voor de andersdenkende leerlingen, maar voor de hele samenleving. Geïndoctrineerde kinderen zijn het doelwit van de volgende generatie islamisten.

Wil men over tien jaar nog van een samenleving kunnen spreken, dan is het hoog tijd om duidelijk en dwingende maatregelen te nemen tegen de invloed van extremistische religieuze stromingen in de samenleving. Niet enkel de scholen moeten een nultolerantiebeleid volgen, ook de leerlingen moeten individueel verantwoordelijk gesteld worden voor hun daden en uitspraken, met strafrechtelijke gevolgen indien nodig. Het is in dat opzicht ook de taak van de VGC om de scholen te begeleiden en te ondersteunen in het bestraffen van zulke ontoelaatbare gedragingen van leerlingen. Op school moet het motto “*Ik pas me aan*” zijn en niet “*De rest zal zich aan mij aanpassen*”.

Hoeveel meldingen van ontoelaatbaar polariserend en extremistisch gedrag hebben de Brusselse Nederlandstalige scholen al ontvangen sinds 2019?

Welke maatregelen heeft de VGC al genomen om bekeringsdrang tegen te gaan in de Brusselse Nederlandstalige scholen? Is er een specifieke aanpak voor het bestrijden van het islamisme?

Hoe wilt u de Brusselse Nederlandstalige scholen ondersteunen?

Hebt u al overleg gehad met de onderwijskoepels over het toegenomen risico op radicalisering en polarisatie, vooral in het licht van de oorlog tussen Israël en Hamas? Dat laatste vraagt vandaag extra aandacht.

De heer Gilles Verstraeten (N-VA): Het toeval wil dat de openingszin van de bijdragen van de heer Dominiek Lootens-Stael en mezelf exact dezelfde is. Het gaat alleen over de openingszin, maar uiteraard is het onderwerp hetzelfde. Enkele voorbeelden die de heer Dominiek Lootens-Stael citeert, komen ook aan bod in mijn betoog. Het klopt dat steeds meer scholen, vooral in de grootsteden, maar ook steeds meer daarbuiten zoals in kleinere Vlaamse provinciesteden, worden geconfronteerd met almaar radicalere uitspraken en gedragingen bij leerlingen. Het gemeenschapsonderwijs krijgt drie tot vier meldingen per dag binnen. Dat is vrij veel. In 2018 en 2019 waren dat er amper drie of vier per jaar, een opvallende stijging dus. Misschien is er wat meer nervositeit in het onderwijs gelet op de omstandigheden, maar het reflecteert tevens de realiteit. Ik geef een voorbeeld uit Brussel. Een directeur van een middelbare school getuigde: “*Opeens wilden enkele leerlingen tussen twaalf en veertien jaar niet meer in de klas zitten met autochtonen. Ze meden groepswerk met hen en duwden hen uit*”

de rij. Toen enkele leraren en leerlingen naar de directie stapten ontdekten we een chatgroepje waarin stond dat Flamands onrein waren. De chatters rekenden uit hoeveel er in hun klas zaten. De ene zei dat de andere een ‘chancard’ was omdat hij maar met zoveel in de klas zat.”

Dat is toch vrij ernstig. Sinds een jaar ziet de directeur steeds meer polarisering en is hij bezorgd over de onverdraagzaamheid, het wij versus zij denken, ook al omdat de leerlingen nog zo jong zijn. Polarisatie is een sluipend gif. Men kan sommige fundamentele waarden in vraag stellen. Dat kan legitiem zijn, maar als het een vorm van wijzijdenken genereert waarbij wordt gesteld dat met de andere niet valt samen te leven in de trant van “zij zijn onrein” of “zij bedreigen ons bestaan”, dan is dat problematisch.

Het kan ook om bv. Extinction Rebellion gaan. Zij stellen dat wie niet mee met hen gaat het voortbestaan van onze planeet bedreigt. Dat zijn zeer vergaande vormen van polarisatie waarbij de stap naar het volgende stadium, wij zullen pas vrede kennen als de andere vernietigd of verdrukt wordt, steeds kleiner wordt. We moeten ons daar wel degelijk zorgen over maken.

De koepels zeggen dat de uitspraken islamitisch zijn geïnspireerd, maar ik denk dat de polarisatie ruimer is. Het gaat om leerlingen die niet op klasuitstap willen gaan omdat ze niet genoeg kunnen bidden, meisjes die zich plots bedekken of jongens die ritueel hun voeten wassen in lavabo’s op school.

Er wordt ook gewag gemaakt van ultraconservatieve of extreem vrouwonvriendelijke uitspraken of gedragingen die niet zozeer met religie te maken hebben. Ik denk aan jongeren die niet meer over een regenboogzebrapad willen stappen, grove uitspraken doen over de regenbooggemeenschap en jongens die niet meer naast meisjes willen zitten of instructies van vrouwelijke leerkrachten negeren.

Karin Herremans, de beleidsverantwoordelijke radicalisering en polarisering in het onderwijsnet GO, ziet een samenspel tussen het islamisme en het extreemrechtse gedachtegoed omdat ze elkaar vinden in hun antisysteemdenken, hun vrouwonvriendelijk verhaal, hun antiregenboogdenken en recent ook in hun antisemitisme.

Als ik zie hoe het er vandaag tussen jongeren aan toegaat en dat vergelijk dat met mijn eigen schooltijd, is er wel degelijk iets aan de hand. Het OCAD stelt dat ook vast en benadrukt dat niet iedere leerling die polariseert ook radicaliseert of vatbaar is voor radicale ideeën, maar stelt vast dat sinds 2021 steeds meer jongeren voorkomen in dreigingsdossiers en meldingen. Het gaat om jongeren die online radicaliseren en wel degelijk de intentie hebben om terreurdaden te verrichten. Ook de staatsveiligheid ziet almaar meer minderjarigen in het vizier komen. We moeten niet naïef zijn over mogelijke incidenten. Een week na de aanval van Hamas werd Dominique Bernard, leraar in een middelbare school in Arras, doodgestoken door een geradicaliseerde oud-leerling van de school. Van sommige ideeën is de stap naar daden steeds kleiner geworden.

We moeten onze scholen beschermen tegen alle vormen van extremisme en ook durven te sanctioneren als bepaalde grenzen worden overschreden.

Hoe groot is het probleem van radicalisering vandaag in de Brusselse scholen? Wat zijn de laatste cijfers? Zijn er gewelddadige incidenten geweest? In welke mate is de problematiek

verergerd sinds 7 oktober 2023? Welke acties worden door Vlaanderen, de VGC en de netten ondernomen om de radicalisering tegen te gaan, maar ook om curatief op te treden? Kunt u een overzicht geven? Hoeveel scholen deden de laatste jaren een beroep op islamexperts? In hoeveel gevallen ging het om een preventieve of curatieve aanpak? Welke ondersteuning biedt het OCB? Met welk partners werkt het hiervoor samen?

Mevrouw Bianca Debaets (cd&v): Ik heb niet dezelfde openingszin, maar deel wel dezelfde bezorgdheden en hoop dat we die allemaal delen. We horen in de pers en in gesprekken dat steeds meer schoolbesturen, leerkrachten, maar ook ouders en betrokken Brusselaars zich over polarisatie en radicalisering zorgen maken. Dat horen we zowel bij het gemeenschapsonderwijs als bij het katholiek onderwijs. Ook het OCAD en de staatsveiligheid zien steeds meer jongeren voorkomen in dreigingsdossiers, het meest in grootsteden. De incidenten en het gedrag die worden vermeld, herken ik. Het zijn zaken die steeds terugkeren zoals homofobe en ultraconservatieve uitspraken, niet willen luisteren naar mensen die een andere mening zijn toegedaan, vrouwonvriendelijkheid, vragen van vrouwelijke leerkrachten niet willen beantwoorden, vrouwen de hand niet willen schudden en zo meer. Het is niet nieuw.

Jaren geleden zei een directeur van een grote jeugdorganisatie: *“Wij bezoeken al jaren verschillende cultusplaatsen, wij nemen jongeren mee, vrijzinnige én katholieke jongeren mee naar een moskee, naar het joods museum of een joodse tempel, en ook omgekeerd. Dat is nooit een probleem geweest. En nu, een achttal jaren geleden al, zijn er jongeren die niet meer in een kerk willen binnengaan omdat dat haram zou zijn.”*

Zelf bezoek ik graag eens een cultusplek van een andere religie en verlies daardoor niet mijn eigen geloofsovertuiging, maar blijkbaar denken deze jongeren dat wel. Dat is de realiteit op het terrein.

De voorzitter: Dat denk ik niet.

Mevrouw Bianca Debaets (cd&v): Toch is dat de realiteit. Tijdens een schooluitstap wil men niet meer naast meisjes zitten op de schoolbus. Dat is haram. De vraag rijst dan met welk wereldbeeld deze jongeren thuis worden opgevoed. We kunnen heel veel van de school verwachten maar wij, zeker de politici, moeten misschien eens ophouden om steeds weer de school met opdrachten te overladen. Opvoeden gebeurt nog steeds op de eerste plaats thuis bij de ouders, in een familiale context. Welke boodschappen krijgen jongeren vandaag thuis mee? Dat is de vraag. We hebben voor Brussel gekozen. Velen zijn hier opgegroeid, anderen hebben bewust voor Brussel gekozen, net omdat Brussel niet staat voor één monolithisch blok maar voor diversiteit. Dat geldt zeker voor mij. Samenleven kan maar lukken als er een gemeenschappelijke sokkel van waarden en normen voor iedereen geldt en die we allemaal delen. Die sokkel dreigen we te verliezen en daarom is het zo belangrijk dat politici de boodschap van verdraagzaamheid en respect voor de verschillen uitdragen. Ik hoop dat we het daarover allemaal eens zijn.

Waren de cijfers een verrassing, mijnheer de minister, de getuigenissen van de koepels, de tendens van de afgelopen jaren? Met welke actoren zit u samen? Wat is daaruit voortgekomen? Het is immers belangrijk dat de krachten worden gebundeld. Ik verwijs naar Imelda, een instituut dat heel veel inspanningen levert en al jaren Ambassadeurs voor de vrede organiseert en met jongeren naar Israël en naar Palestina gaan. Zelf heb ik ook die kans gekregen. Beide kanten van het verhaal worden daarbij altijd belicht en nuances gelegd.

Imelda stelt nu een conflictbemiddelaar aan. Het is goed dat er wordt geanticipeerd, maar tegelijk is het beangstigend dat scholen externe conflictbemiddelaars moeten aanstellen omdat de spanningen zo hoog oplopen dat het onhoudbaar wordt.

Biedt het OCB of andere partners ondersteuning op dat vlak? Wanneer zat u voor het laatst samen met de bevoegde Vlaamse minister? Wat gaat u vanuit het College ondernemen, allicht samen met de bevoegde Vlaamse minister en andere ondersteuningsinstellingen?

De heer Arnaud Verstraete (Groen): We hebben allemaal in de pers over de toenemende meldingen van polarisering en radicalisering in het onderwijs gelezen. Dat is inderdaad zeer problematisch. Dat houdt veel risico's in voor onze samenleving. Maar het doet zich niet alleen in het onderwijs voor zoals mevrouw Bianca Debaets terecht zei. Het is een maatschappelijk fenomeen dat zich tot in het parlement zelf voordoet. Het gaat daarbij niet alleen over religie, maar ook over gewone zaken die mensen beroeren en waar radicaal op wordt gereageerd.

Zo heb ik met verbijstering geluisterd naar wat werd gezegd over Goodmove. Niet alleen in Anderlecht maar ook in Schaarbeek werd in de gemeenteraad op aangeven van een Belgische Franstalige socioloog geopperd dat Goodmove door Vlaanderen werd ontwikkeld om Brussel te komen koloniseren en de oorspronkelijke bevolking van Brussel weg te jagen. En dat is vaak herhaald en zelfs gescandeerd in de gemeenteraad in Schaarbeek. "*Schaerbeek aux Schaerbeekois*" of "*Laat het beleid over aan de oorspronkelijke Schaarbekenaren*". Opvallend is dat veel democratische partijen dat niet alleen laten gebeuren, maar actief rechtvaardigen en zelfs aanmoedigen. We begrijpen dat jullie zo kwaad zijn en zo reageren want het is niet normaal dat je zo wordt behandeld. Niet alleen de extreemlinkse PVDA/PTB applaudisseerde wanneer er gewelddadig verzet kwam en openbare inrichtingen zijn afgebroken, ook andere partijen, in dit parlement vertegenwoordigd, hebben dat mee aangemoedigd.

Het is belangrijk in te zien dat het een maatschappelijk breed vertakt fenomeen is. In die context verwachten we inderdaad heel veel van scholen zoals mevrouw Bianca Debaets al zei. We verwachten dat ze onze kinderen vormen en leren kritisch te kijken en te denken en zich goed te informeren en over de informatie na te denken en in dialoog te treden met elkaar. Die vorming blijf ik van scholen verwachten, maar ook ouders en de samenleving moeten daaraan meewerken.

In dialoog treden is bij uitstek belangrijk in deze tijden, waarbij we dagelijks overspoeld worden met informatie en meningen en op sociale media geconfronteerd worden met *fake news* en complottheorieën. Er is ook het bubbeleffect, waarbij men voortdurend herhaald ziet wat men al geloofde. Ook het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse (OCAD) wijst op het belang van sociale media en maakt een link met psychische problemen om radicalisering te kunnen voorspellen.

We staan voor een belangrijke maatschappelijke uitdaging, versterkt door sociale media en informatie-*overload*. Er is natuurlijk ook de diversiteit, maar dat is een gegeven. We moeten met elkaar en in groep kunnen samenleven. De uitdaging in Brussel is dan ook extra actueel.

Welke meldingen over dit probleem heeft het collegelid ontvangen? Welke ondersteuning bieden de diensten en het OCB om scholen te ondersteunen? Waar lopen de diensten en het

collegelid vandaag nog tegenaan? Wat zijn de issues die vandaag moeilijk opgelost geraken en waarvoor ook naar andere instanties wordt gekeken?

Mevrouw Khadija Zamouri (Open Vld): Ik heb aandachtig geluisterd naar de opmerkingen en vragen van de collega's en heb ook aandachtig de artikels in *Bruzz* gelezen. We moeten heel voorzichtig omspringen met de huidige mondiale gebeurtenissen en de impact die ze hebben op onze stad en ons onderwijs. Daarnaast is het belangrijk om, zoals de drie vorige sprekers deden, ook een aantal belangrijke, concrete zaken uit te puren. Dat heeft echter een keerzijde.

Wat wordt er in de klassen precies gedaan met de diversiteit die er aanwezig is? Hoe wordt de diversiteit mee geïntegreerd?

Zo hoor ik bijvoorbeeld niets meer over het project 'Filosoferen met kinderen'. Dat werd ooit in het leven geroepen om te zorgen dat we altijd met elkaar kunnen blijven praten en denken en om de verschillen van kleins af aan aan te pakken. Filosoferen met kinderen brengt nuance, begrip en respect in de communicatie. Het is jammer dat we zover zijn gekomen, maar een project waarbij iedereen zijn gedachten met respect kan overdragen, heeft vandaag meer dan ooit zijn plaats in het onderwijs. Brussel zal altijd een aankomststad zijn en blijven.

Dergelijke projecten moeten in het leven geroepen worden. Doen scholen hier iets mee? Zijn ze daarvoor opgeleid of kunnen we daarin investeren?

Het OCB heeft jaren terug ook pakketten opgemaakt die leerkrachten begeleiden inzake het omgaan met radicalisering in onze scholen. Doen leerkrachten daar een beroep op?

Met projecten als 'Filosoferen met kinderen' wordt het probleem bij de wortel aangepakt. Het zorgt ervoor dat met respect met elkaar wordt gecommuniceerd en dat er ruimte wordt gemaakt voor nuances. Als we onze kinderen dit niet leren, dan blijven we dweilen met de kraan open.

Mevrouw Els Rochette (Vooruit.brussels): Onze stad is hyperdivers. Hier wonen mensen met verschillende nationaliteiten, religies en overtuigingen. Deze diversiteit is net onze grote kracht. Dankzij deze meerwaarde is het goed samenleven in Brussel en het is de reden waarom veel mensen voor Brussel kiezen.

Soms brengt de diversiteit ook moeilijkheden met zich mee. Dat moeten we niet ontkennen. Er is een zorgwekkende opmars bezig van radicalisering op de Nederlandstalige schoolbanken. Het is van essentieel belang dat we actief ingrijpen. Dat jongeren niet meer naast autochtonen of allochtonen willen zitten, de openlijke discriminatie tegen lgbtqia+-jongeren en andere vormen van polarisatie zijn onaanvaardbaar.

Evenzeer is racisme onaanvaardbaar. Dat mag nooit geminimaliseerd worden in het onderwijs. Het onderwijs moet een plek zijn waar diversiteit omarmd wordt en waar gelijke behandeling wordt gewaarborgd. Het is belangrijk om te streven naar een gebalanceerde aanpak waarbij zowel ingrijpende maatregelen als preventieve initiatieven worden genomen. Daarom pleit ik vooral voor meer sensibilisering in het onderwijs.

Ik haal graag het goede voorbeeld aan van het Imelda-Instituut, waarnaar ook mevrouw Debaets verwees. Deze school heeft recent een conflictleerkracht aangesteld. Dat lijkt een

veelbelovende stap om informatie en matiging aan leerlingen aan te bieden. Deze aanpak verdient verder verkenning en implementatie.

Daarnaast tonen initiatieven zoals het Gewoon Vreemd Paleis van Foyer vzw of Brussel Belevan van Studio Globo aan dat educatieve programma's een impact kunnen hebben. Deze speelse en interactieve exposities zijn gericht op het bestrijden van vooroordelen, het bevorderen van diversiteit en het versterken van demografische waarden. Het zou waardevol zijn om te onderzoeken hoe dergelijke programma's beter kunnen worden toegepast, ondersteund en geïmplementeerd in het onderwijsaanbod.

Ook het project 'Filosoferen met kinderen' is inderdaad vermeldenswaardig. Ik had er niet aan gedacht, maar mijn kinderen hebben er goede ervaringen mee toen ze nog in het basisonderwijs zaten.

Welke concrete ondersteuning biedt de VGC om racisme, discriminatie en extremen in het Nederlandstalig onderwijs effectief te bestrijden? Zal het collegelid meer focussen op sensibiliserende initiatieven binnen het onderwijs inzake radicalisering en om vooroordelen tegen te gaan?

Collegelid Sven Gatz: De verschillende persartikels en referenties naar de koepels, waarbij er cijfers over het aantal meldingen worden genoemd, zijn niet Brusselspecifiek, maar 'Vlaanderenbreed'.

Wij zijn meteen in actie gekomen toen deze signalen in de media verschenen. De administratie heeft een korte bevraging gehouden bij zowel de VGC-diensten – het OCB en CLB n-Brussel – als bij de Brusselse onderwijskoepels en de onderwijsomkaderende diensten die ook actief zijn rond preventie inzake polarisering en radicalisering. Uit de antwoorden kwamen echter geen significante signalen of stijging ervan naar voor.

Het CLB n-Brussel gaf na bevraging van hun teams aan dat er geen opmerkelijke stijging in vragen rond radicalisering of polarisering is. Scholengroep 8 kreeg vorig schooljaar twee meldingen van radicalisering: een extreemrechtse en een jihadistische radicalisering. De laatste bleek vals alarm te zijn. Dit schooljaar ontvingen ze 1 melding van jihadistische radicalisering, maar het bleek om een bekering te gaan zonder radicale aard.

Het Katholieke Onderwijsceel Brussel (KOCB) heeft noch van de basisscholen, noch van de secundaire scholen signalen ontvangen. De scholengemeenschappen van het gemeentelijk onderwijs en de Stad Brussel gaven mee dat er binnen hun scholengemeenschappen geen signalen of meldingen zijn van radicalisering of polarisering. Groep Intro heeft vanuit de Nederlandstalige scholen geen signalen ontvangen. Zij bevroegen ook hun jeugd- en vormingswerkers. Ook daar werd bevestigd dat ze geen alarmerende situaties ondervinden.

Ook vanuit KANS zijn er op dit moment geen hoger aantal, of zelfs geen meldingen rond dit thema. Enkele jaren geleden waren er wel regelmatig expliciete meldingen van radicalisering. Ze verwezen ook naar het feit dat scholen en scholengroepen intussen zelf meer middelen en knowhow in huis hebben rond het thema en weten welke partner ze hierrond best in huis halen. Het Agentschap Integratie en Inburgering (AGII) liet weten "niet meer vragen of signalen binnengekregen rond polarisatie/radicalisering op Brusselse scholen" te ontvangen. Dezelfde boodschap kregen we ook vanuit het OCB, die haar onderwijsondersteuners bevroeg naar aanleiding van dit thema.

Volgens deze signalen zijn er dus geen gewelddadige incidenten geweest. Maar dit betekent niet dat er geen problemen zijn. Alleen bestaat de kans dat de signalen onder de radar verdwijnen om verschillende redenen. Zo zijn scholen niet altijd bewust van een eventuele mogelijke polariserende of radicaliserende ondergrond bij gedragingen van leerlingen of ze zien conflicten binnen de schoolse context onder een andere noemer dan polarisering. Daarnaast kan er schroom zijn bij scholen om – bij concrete uitdagingen rond polarisering en radicalisering – ook binnen het eigen onderwijscircuit om signalen te geven. Voorts kunnen scholen bij concrete uitdagingen rond polarisering en radicalisering op school ook zelf initiatief nemen zonder er externen bij te halen. Ten slotte kunnen de problemen rond polarisering en radicalisering ook niet meteen zichtbaar zijn, bv. omdat ze digitaal zijn en niet meteen worden gedetecteerd of niet als dusdanig herkend.

De discrepantie tussen de individuele verhalen en wat er centraal geregistreerd wordt, wil ik echter graag verklaard zien. Ik kom daar later nog op terug.

Over de ondersteuning van de scholen en de acties om radicalisering tegen te gaan – de preventieve en curatieve aanpak – verwijs ik in eerste instantie naar het Vlaams actieplan ter preventie van radicaliseringsprocessen die kunnen leiden tot extremisme en terrorisme, gelanceerd in 2015 en geactualiseerd in 2021 op basis van een gewijzigd dreigingsbeeld en nieuwe inzichten over de aanpak van radicalisering en polarisering. Dit Vlaams actieplan loopt nog tot eind 2024.

De webpagina ‘deradicalisering’ op *onderwijs.vlaanderen.be* is gericht op scholen – dus ook Nederlandstalige scholen in Brussel – en biedt handvatten voor de preventie en omgang met polarisering en radicalisering in Brussel en de Vlaamse Rand. Deze hefbomen wijzen op een genuanceerde kijk op gedrag van leerlingen, zeker in het secundair onderwijs, omdat *“het eigen is aan jongeren en jongvolwassenen dat ze zoekende zijn naar de eigen identiteit en daardoor soms grenzen opzoeken. Afhankelijk van de (ernst van de) signalen zal ook een andere aanpak nodig zijn.”*

De maatregelen, suggesties en samenwerkingen met partners in dit actieplan zijn ingedeeld in drie niveaus. Niveau 1 gaat over de preventie. Binnen onderwijs ligt er een belangrijke verantwoordelijkheid met betrekking tot het opentrekken van de leefwereld van alle leerlingen via een positieve beleving van diversiteit en het inzetten op burgerschap en kritisch denken. De school moet een veilige omgeving vormen waar jongeren met hun bezorgdheden terecht kunnen en waar leerlingen met verschillende achtergronden van elkaar kunnen leren. Daarom is het belangrijk om dingen bespreekbaar te maken; de leefwereld van leerlingen te verbreden door hen te laten kennismaken met verschillende culturen, religies, gebruiken; en aandacht te hebben voor een positieve beleving van diversiteit en in te zetten op kritisch denken, luister- en discussievaardigheden, burgerschap, participatie en mediawijsheid.

Niveau 2 heeft betrekking op verontrustende signalen die geen acute dreiging vormen voor de leerling, de school of de maatschappij. Hier worden de CLB's, het Netwerk Islamexperten en de gemeentelijke veiligheidscel betrokken. Aan het ‘Netwerk Islamexperten’ is gevraagd hoeveel scholen uit het Nederlandstalig onderwijs in Brussel op hen beroep heeft gedaan. Het antwoord zal worden bezorgd wanneer we het ontvangen.

Niveau 3 is het zwaarste niveau wanneer er verontrustende signalen zijn die wel een acute dreiging vormen. Hier is de vermelde partner de Permanentiedienst van de Lokale Politie.

Wat de VGC aanbiedt aan scholen, kan ook ondergebracht worden in dezelfde niveaus van het Vlaams actieplan.

Op niveau 1, preventieve werking, biedt het OCB generieke ondersteuning aan leerkrachten op het vlak van leer-, klas- en schoolklimaat. De thema's die hierbij aan bod komen dragen bij tot verbinding en een open debatcultuur en zo worden polarisering en radicalisering tegengegaan. Vanuit de VGC worden organisaties gesubsidieerd die een concreet aanbod bieden aan scholen. Zo is er Debateville ter ondersteuning van de open debatcultuur. Verder is er Globelink (het scholierenparlement), Axcent (de interlevensbeschouwelijke dialoog op school), School Zonder Racisme met workshops en vormingen, het Joods Museum van België en ook het project 'Filosoferen met kinderen' loopt nog steeds. Via de subsidielijn 'Klas in Actie' kunnen scholen ook zelf activiteiten opzetten met derden, bijvoorbeeld rond mediawijsheid en burgerschapseducatie.

Het tweede niveau: als er zorgwekkende signalen zijn en de school voelt dat ze niet over de nodige kennis of vaardigheden beschikt om preventief of curatief te handelen, dan worden er externe onderwijspartners ingeschakeld die dit kunnen opnemen of doorverwijzen. Ofwel kan de school specialistische partners aanspreken. Wie zijn deze partners? De eigen onderwijskoepel, het CLB, de referentiepersoon radicalisering, de pedagogische begeleiding, het lokaal overlegplatform en het OCB. Het OCB kan ook doorverwijzen naar organisaties met meer expertise.

Specifieke vragen of noden inzake polarisering en radicalisering verwijst het OCB door naar het Netwerk Islamexperten, dat vormingen en workshops aanbiedt ter ondersteuning van onderwijspersoneel. Andere partners zijn School Zonder Racisme, Abrusco vzw en dergelijke. Onderwijs Vlaanderen stelt ook heel wat informatiemateriaal en leermiddelen ter beschikking. Het derde niveau is uiteraard de politie.

Er staat eind december een overleg gepland met de onderwijskoepels. Eerst hebben we de bevraging gedaan om een zicht te krijgen op de diepte van de situatie. De bedoeling is om een beter zicht te krijgen op het geheel en om de ervaringen en noden van leerkrachten rond deze thema's beter in kaart te brengen. Op basis van de reflecties, informatie en voorstellen van de onderwijznetten willen we bekijken hoe we het flankerend onderwijsbeleid kunnen versterken en negatieve evoluties tegengaan en schoolteams verder ondersteunen. De vraag van mevrouw Bianca Debaets of de piste van de conflictleerkracht van het Imelda Instituut in overweging wordt genomen, wordt meegenomen in de reflectie over dit thema. Het is recent nieuws, maar het is zeker een boeiend aanknopingspunt.

Indien na het overleg van eind december bijkomend overleg met de Vlaamse minister van Onderwijs noodzakelijk wordt geacht, dan zullen de nodige stappen worden ondernomen. Ik hoop dat mijn antwoord volledig en genuanceerd was.

De heer Dominiek Lootens-Stael (Vlaams Belang): Als ik hoor welke inspanningen er allemaal nodig zijn om te komen tot een normale onderwijssituatie, dan moet ik de diversiteitsprofeten zeggen dat ik recent nog in monoculturele steden ben geweest waar het ook goed leven is. Ik vraag mij af waar wij mee bezig zijn. Over de hoeveelste generatie spreken we nu? De vierde. Of heeft het te maken met het feit dat de immigratiekraan maar blijft openstaan en dat we blijven dweilen zonder enig effect. Ik hoor collega's die de diversiteit aanbidden als ware het een gouden kalf. Hierdoor benadrukken we de verschillen tussen de mensen in onze stad en zo creëer je stof tot conflict. Ooit hadden de machtspartijen

het altijd over integratie. Het doel hiervan was op zoek te gaan naar een gemeenschappelijk maatschappijbeeld waar iedereen zich in kon vinden, zodat de mogelijke conflicten werden voorkomen. Denk hier eens over na, misschien moeten we iets anders doen dan de verschillen benadrukken.

Het GO! Heeft het over drie tot vier meldingen per dag en u zegt dat er relatief weinig problemen zijn. Er is dus toch een discrepantie tussen uw bevraging enerzijds en wat het GO! zegt anderzijds. Het kan toch niet zijn dat er in Brussel zelf geen probleem zou zijn.

De heer Gilles Verstraeten (N-VA): Ik begin met dezelfde vraag als de heer Dominiek Lootens-Stael. We moeten deze mogelijke discrepantie uitspitten. Hoe gaat u hiermee aan de slag? Ik denk net als mevrouw Bianca Debaets dat de betrokkenheid van de ouder heel belangrijk is. Wat op school verteld wordt en wat de ouders thuis vertellen moet een enigszins consistent geheel vormen. Zo kunnen we de problemen detecteren en bekijken hoe we hiermee moeten omgaan. De betrokkenheid van ouders is dus nodig in dit vraagstuk. Uiteindelijk gaat dit niet zozeer over diversiteit of wat we daarmee doen. Diversiteit is een feit. De belangrijkste diversiteit is de diversiteit van denken. ‘Die Gedanken sind frei’. Je mag van diversiteit denken wat je wil, je kan voor of tegen zijn. Er is diversiteit in denken, religie, afkomst enzovoort.

We moeten de mensen aanleren om hiermee om te gaan en dit kan enkel met een aantal gedeelde basiswaarden. Wij noemen dit de basiswaarden van de Verlichting: tolerantie, vrijheid, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van denken. Men mag verschillen van mening, maar de fundamentele gelijkwaardigheid van individuen, zeker ook tussen mannen en vrouwen, mag niet ter discussie gesteld worden. Want die gelijkwaardigheid staat ons net toe om in diversiteit samen te leven.

De huidige polarisatie op de scholen is het resultaat van een negatieve spiraal waarbij de twee polen elkaar aansteken en tegen elkaar opzetten. Ze zeggen dat er met de ander niet valt samen te leven of vrede kan zijn. De tolerantie en het respect voor de gelijkwaardigheid van de ander ontbreken. Of dit nu van extreemrechts komt ten aanzien van migranten of Joden of van islamitische of extreemrechtse kant tegen de regenbooggemeenschap. Of van jongeren die helemaal gek gemaakt zijn met veel te radicale klimaatideeën en die zeggen dat mensen met een andere mening het voortbestaan van de mensheid bedreigen.

Dit alles kan overslaan in radicale acties. De gematigdheid en de kernwaarden moeten gepredikt worden op school, liefst met de betrokkenheid van de ouders, want als zij zelf het gif verspreiden dat die kernwaarden ondermijnt, dan belanden we in een vicieuze cirkel.

Mevrouw Bianca Debaets (cd&v): Het klopt dat er verschillen zijn tussen de cijfers over meldingen bij de koepels op landelijk niveau, de tendensen waargenomen door Staatsveiligheid en OCAD en de cijfers die u geeft anderzijds. Dat is iets wat we verder moeten uitpluizen.

Ten tweede blijf ik erbij dat het probleem niet bij de jongeren ligt, maar bij de ouders. Ik heb het destijds niet in de pers gebracht, maar toen ik zelf nog collegelid was, hadden wij een dossier waarbij ouders klacht hadden neergelegd tegen een bepaald kinderdagverblijf omdat er muziek werd gespeeld in dit kinderdagverblijf. Geen hardrock, maar kinderliedjes van K3. Dit was haram. Kinderen mochten niet luisteren naar K3 en andere liedjes. Dit is ondertussen acht jaar geleden en toen heb ik beseft dat er iets grondig mis is in een aantal wijken. Ik heb

daar geen oplossing voor en ik denk u ook niet. Ik hecht weinig geloof aan collega's van extreemrechtse partijen die beweren het antwoord te kennen. We kunnen allemaal de analyse maken en die loopt vrij gelijk over de partijgrenzen heen. In sommige wijken verloopt het samenleven tussen sommige gemeenschappen moeilijker. Internationale conflicten gooien wellicht olie op het vuur.

Maar de oplossing heb ik niet. Ik denk wel dat opleiding en werk een heel belangrijke rol spelen. Als ouders opgeleid zijn, dan zullen ze hun kinderen wellicht ook met een diverser en opener wereldbeeld opvoeden. En mensen die aan het werk zijn, komen automatisch in contact met andersdenkenden en mensen met een ander geloof. Dan merk je dat de ander geen duivel is en dat het samenleven wel lukt. Ik denk dat we deze twee elementen in het Brussels Parlement verder moeten uitwerken. We moeten ook de nodige ijver aan de dag leggen om de bevoegde ministers soms wakker te schudden. We moeten inderdaad met die gematigdheid aan de slag bij de ouders, in de gezinnen, met de jongeren. De enige juiste conclusie die je dan kan trekken is dat je dan bij het centrum en het moedige midden van cd&v uitkomt.

De heer Arnaud Verstraete (Groen): Ik vond het een zeer interessant debat. Ik denk dat collegelid Sven Gatz goed heeft aangetoond dat het onderwijs vandaag al veel doet en dat dit grotendeels ook doeltreffend is tegen radicalisering en polarisering. Het is aan ons om dit verder te monitoren en te discussiëren en reflecteren over hoe we dit nog kunnen versterken en een dam kunnen opwerpen in de maatschappij. Ik vond het ook opmerkelijk dat de klachten in Brussel niet verder stijgen, maar elders wel. Brusselse scholen geven in de media toch aan dat het probleem bij hen fel is toegenomen. Ik vroeg mij af of deze scholen denken dat ze het zelf aankunnen of vinden ze dat het weinig zin heeft om melding te maken? Het lijkt me interessant om dit verder te bevragen, maar ik ben er gerust in dat u dit zal doen.

Mevrouw Khadija Zamouri (Open Vld): Ik ben natuurlijk blij dat de cijfers minder hoog zijn, zoals collegelid Sven Gatz net vermeldde. Het is ook goed dat de scholen nu al op veel projecten een beroep kunnen doen. Dat stelt me zeker gerust.

Cijfers zeggen natuurlijk niet alles, want niet iedereen doet ook een aangifte, bijvoorbeeld ook niet bij racisme. Bepaalde problemen zijn dus vaak niet opgenomen in de tellingen. De realiteit kan verschillen van de cijfers.

Ik treed collega Gilles Verstraeten bij wanneer hij zegt dat het belangrijk is om onze basiswaarden explicieter naar voren te schuiven. Ze moeten geconcretiseerd worden binnen de bestaande projecten. Ze moeten een prominente plaats krijgen binnen ons onderwijssysteem.

Met heel veel goede wil worden deze projecten meegegeven aan onze leerlingen, maar we zullen nog explicieter moeten zijn. Wat hier vandaag gezegd werd, moet duidelijker geïntegreerd worden in die projecten. Dat zou een goede stap zijn in de richting van een betere samenleving.

Mevrouw Els Rochette (Vooruit.brussels): Het is fijn dat er enorm veel initiatieven ondersteund worden. De scholen kunnen daar een beroep op doen. We willen dat jongeren kritisch zijn. Jongeren zijn vaak ook radicaler in hun denken. Ze zetten zich af tegen hun ouders, en dat is ook gezond, maar ik vraag me daarom af of ouders hier een grote rol kunnen spelen.

Het is belangrijk dat er in die scholen een dialoog blijft bestaan tussen al die verschillende meningen. Het is positief dat scholen een beroep kunnen doen op School zonder Racisme, het Joods Museum van België, het project Filosoferen met kinderen enzovoort.

Misschien is het een ander debat, maar we moeten blijven streven naar een zo groot mogelijke diversiteit binnen alle scholen. Als er binnen een school een heel grote diversiteit is aan nationaliteiten en religies, dan doet het probleem zich veel minder voor. Het komt meer voor in scholen waar bepaalde groepen in de meerderheid zijn. Zolang de scholen divers zijn en de dialoog gestimuleerd blijft, zijn we op de goede weg.

Collegelid Sven Gatz: Niemand trekt die persartikels in twijfel. Ik was ook verrast dat er voor Vlaanderen tot vier meldingen per dag binnenkomen via de onderwijskoepels, maar dat dat geen weerklank vindt in de ruime bevraging. We mogen daar positief verrast over zijn, toch gedeeltelijk.

Om die discrepantie verder te verklaren wil ik op het overleg in december bekijken of er nog andere zaken onder de oppervlakte verborgen zitten en hoe we die beter kunnen aanpakken.

In de politiek is het altijd de kunst om niet van de problemen weg te kijken maar ook om de problemen niet groter te maken dan ze in realiteit zijn. Dat is een moeilijke zaak, maar dat doen de meesten onder ons ook.

Er zal altijd een spanningsveld zijn tussen statistieken en individuele gevallen. Deze week geraakten statistieken bekend, die voor mij positief verrassend waren. Het Agentschap Integratie en Inburgering heeft een vijfjaarlijkse enquête gedaan, een soort Integratiebarometer, zoals wij in Brussel de Taalbarometer kennen. In beide wordt ongeveer eenzelfde staal van mensen bevroegd. Blijkbaar is voor de eerste generatie mensen uit werelddelen met een grote religieuze overtuiging die religie zeer bepalend voor hun wereldbeeld en hun identiteit; het gaat dan om 75 % en meer. In de tweede generatie neemt dat af en in de derde generatie ligt dat nog maar op 24 %.

Mensen mogen natuurlijk samenvallen met een religieuze identiteit. Wie zijn wij om te zeggen dat dat niet kan? Als het verboden zou zijn, zou het overigens nog meer gebeuren. Er is dus wel een duidelijke evolutie. Als 75 % van de mensen religie minder of niet meer centraal acht voor hun identiteit, betekent dat niet dat er bij de andere 25 % nog wel uitingen hiervan kunnen zijn. We krijgen dus zeker nog te maken met individuele gevallen, soms geclusterd in groep.

Het debat gaat hier overigens heel fel over religieuze radicalisering, maar dat dat is natuurlijk niet de enige vorm. We moeten de thematiek dus breed genoeg houden.

Als we met probleemgevallen te maken krijgen, is het onze taak om daar een antwoord op te geven. Dat zit al vervat in de essentie van het onderwijs zelf. Alle opgenoemde partners dragen daar zeker toe bij.

Collega Lootens-Stael, het zal u niet verwonderen maar andermaal zijn we het oneens. Dat is al dertig jaar zo, en het zal niet veranderen. Je kunt nooit te veel inspanningen doen om deze uitdaging, dit probleem van antwoord te dienen. U zegt dat er veel te veel gebeurt, maar misschien gebeurt er nog niet genoeg...

De heer Dominiek Lootens-Stael (Vlaams Belang): Ik stel alleen vast dat men enorm veel inspanningen moet doen om naar een normale situatie te gaan. Ga maar eens kijken naar een stad als Boedapest of Tallinn: daar moet men al die manoeuvres niet doen en daar heeft men ook een normale samenleving.

Collegelid Sven Gatz: Wel, ga dan naar Boedapest, en blijf daar. Dat zou mij van iets verlossen. In Brussel verkiezen wij een ander model. Wij zijn een open stad, waar migratie deel uitmaakt van het dagelijks leven, weliswaar met veel problemen die moeten worden opgelost. Maar uit de cijfers in *De Standaard* blijkt dat die cijfers evolueren. Dat niet willen zien getuigt van kwade wil.

De heer Dominiek Lootens-Stael (Vlaams Belang): Ik weet dat u graag alles door een roze bril bekijkt. Dat is blijkbaar een traditie bij de collegeleden. U vindt altijd wel cijfers om te zeggen dat er een goede evolutie is. Het feit dat we vandaag dit debat moeten voeren, is niet gebaseerd op mijn hersenspinsels, maar op gegevens van de verantwoordelijken van het GO!, mensen van OCAD en de Staatsveiligheid. Zij signaleren dat er een probleem is.

U zegt dat ik maar moet vertrekken naar Boedapest zodat u van mij af bent. Wel, u kent het Franse gezegde: *‘Si tous les dégoutés s’en vont...’*

De heer Gilles Verstraeten (N-VA): Ik ben benieuwd wat het overleg in december zal opleveren. Er valt iets te zeggen over die evolutie, maar in die Vlaamse cijfers zitten ook minder positieve en alarmerende cijfers. Daar moet je blijven mee aan de slag gaan.

Het gaat inderdaad niet alleen over het religieuze. Maar religieuze, nationale, culturele, ideologische en etnische identiteiten lopen soms in elkaar over. Daar zit overlap, daar zijn spanningen. Het is misschien anekdotisch, maar in vergelijking met mijn studententijd zijn de spanningen toch groter geworden. Sociale media spelen daar waarschijnlijk ook een rol. Ook het religieuze gegeven is daardoor veranderd.

We mogen dit alles niet onderschatten. Er waren gisteren de feiten in Charleroi. Ik wil daar niet al te hysterisch over doen. Maar als we er niet in slagen om daar op een gezonde manier mee om te gaan, om de ouders daarin mee te trekken, om op school de juiste waarden te promoten, om ervoor te zorgen dat iedereen dezelfde kernwaarden deelt, dan is op de duur het voortbestaan van de democratie bedreigd.

Mevrouw Bianca Debaets (cd&v): Elk onderzoek kun je met twee brillen bekijken. Ik was ook aangenaam verrast dat 70 à 75 % zich in de eerste plaats Belg voelt. Een ander percentage trok echter ook mijn aandacht: ongeveer 20 % zegt de Belgische wetten te mogen overtreden als die niet samenvallen met religieuze wetten. Dat is veel en dat is beangstigend. Het toont aan dat we moeten blijven werken aan democratische waarden en normen in onze samenleving.

- Het incident is gesloten.

VRAGEN OM UITLEG (R.v.O., art.59)

Verdere uitrol van een experiment van een smartphonevrije school in Brussel

Mevrouw Bianca Debaets (cd&v): Een school in Brussel bant de gsm een week per maand, eventueel kan de regel uitgebreid worden. Waarom vind ik dat zo interessant? Het zou ook in het Brussels Parlement een goede zaak zijn, want niet alleen jongeren hebben moeite om de telefoon af en toe eens aan de kant te leggen. Ook volwassenen hebben het moeilijk om bij de les te blijven met een gesprekspartner.

Collegelid Sven Gatz: Ik weet dat u oogcontact belangrijk vindt tijdens onze debatten. Ik gun u dat niet altijd, maar ik probeer u vooral een goed antwoord te geven.

Mevrouw Bianca Debaets (cd&v): Dat apprecieer ik ten zeerste.

Collegelid Sven Gatz: Dat is ons ‘nieuw sociaal contract’.

Mevrouw Bianca Debaets (cd&v): Meestal zijn die antwoorden natuurlijk al voorhanden. Ik weet dat omdat ik ook op uw stoel heb gezeten.

We moeten onze jongeren niet alleen opvoeden om bij de les te blijven en hun gesprekspartner af en toe eens aan te kijken. Dit thema moet u als collegelid bevoegd voor onderwijs zeker interesseren. Veel jongeren worden getroffen door concentratiestoornissen. Dat heeft bijvoorbeeld gevolgen voor het gebruik van medicatie, zoals rilatine.

Mijn zoon heeft nu een app geïnstalleerd, en dat vond ik wel mooi, om de andere apps na verloop van tijd te blokkeren. Hij voelt zelf aan dat hij te veel prikkels krijgt en niet meer aan zijn schoolwerk toekomt.

U bent uiteraard op de hoogte van het initiatief. Wordt dit uitgerold naar andere scholen in Brussel? Worden de resultaten besproken binnen de scholenkoepels en -groepen, en de CLB's? Werkt u aan een aanbeveling of aan een *toolkit* voor Nederlandstalige scholen in Brussel rond dit thema? Of bestaan die al binnen het OCB?

Welke lessen zijn er te trekken uit het buitenland over het verbannen van smartphones op scholen? Welke andere of bijkomende initiatieven neemt het College om jongeren te leren slim om te gaan met smartphones en sociale media?

Collegelid Sven Gatz: De betrokken school houdt sinds september elke maand een smartphonevrije week, dus zijn er nog drie weken per maand met smartphone. De smartphone verdwijnt dan voor de start van het eerste lesuur in een ‘smartphonebox’ en mag pas op het einde van de dag opnieuw opgepikt worden. In de hogere jaren, vanaf het vierde, mogen leerlingen de smartphone wel bijhouden, maar is het verboden om die te gebruiken.

Vorig schooljaar waren er al enkele smartphonevrije weken bij wijze van proef, waarna het concept dit schooljaar structureel is ingebouwd in de schoolwerking. In de praktijk zijn er dit schooljaar twee dergelijke weken doorgegaan, de derde is gepland eind november.

De schooldirectie geeft aan dat het project tot stand kwam in nauwe wisselwerking tussen school, ouders én leerlingen. Bij de leerlingen waren vooral leerlingen van de eerste graad

vragende partij. In de zoektocht naar een balans tussen het wel of niet toelaten van een smartphone, werd gekozen voor een smartphonevrije week per maand, ook voor educatief gebruik. Tegelijkertijd geven ouders een dubbel signaal; aan de ene kant foeteren ouders op het schermgebruik van kinderen, terwijl ze wél de smartphones aankopen én verwachten dat hun kind voortdurend bereikbaar is.

De zoektocht naar een balans in het smartphonebeleid in het onderwijs is breder dan het Nederlandstalig onderwijs in Brussel. Steeds meer scholen laten smartphones functioneel toe tijdens de les. Het is telkens een evenwicht zoeken tussen technologie als kans, bv. voor educatief opzoekwerk tijdens de lessen en technologie als belemmering voor onder meer de ontwikkeling van een verbindend leer-, klas- en schoolklimaat.

Het onderwijsveld is hier sowieso binnen hun structuren en procedures mee aan de slag. In sommige schoolreglementen van Nederlandstalige secundaire scholen staan ‘smartphone’ of ‘gsm’ niet vermeld, maar bij anderen werd er opgenomen dat er een schermverbod is voor leerlingen uit de eerste graad tijdens de schooluren. Andere scholen verwijzen naar andere aanwezige digitale infrastructuur die gebruikt wordt tijdens de lessen, waardoor er geen enkele reden is om een mobiel telefoontoestel te gebruiken. Tijdens de lessen moet de telefoon opgeborgen worden in de boekentas of locker. Tijdens de pauzes mogen de leerlingen de telefoon wel gebruiken op de speelplaats, maar zonder oortjes of hoofdtelefoon, zodat de leerlingen toch met elkaar zouden blijven communiceren. Daarnaast wordt aan ouders met aandrang gevraagd hun kinderen niet te bellen tijdens de lesdag.

Maar schoolreglementen dekken niet de hele realiteit. Bij het KA Etterbeek bv. staat de smartphonevrije week niet in het schoolreglement, maar ze passen het wel toe. Het kan dus dat scholen bovenop de bepalingen van het formele schoolreglement, kleine of grotere acties hebben lopen. We weten wel dat de ervaringen van KA Etterbeek overlegd en opgevolgd worden binnen de Scholengroep Brussel, van waaruit bredere invoering tot de mogelijkheden behoort.

Het smartphonebeleid maakt deel uit van de autonomie van de scholen. Het OCB integreert dit thema in het ondersteuningstraject ‘*Leer-, klas- en schoolklimaat*’ en inspireert scholen om hierover verder na te denken, een beleid te ontwikkelen en verwijst door naar meer geschikte partners zoals Mediawijs.

Het thema ‘smartphonegebruik’ of breder het ‘schermgebruik’ is breder dan Brussel. Er is heel wat expertise aanwezig in het Vlaams Kenniscentrum Digitale en Mediawijsheid. Zij bieden informatie, ondersteuning en tips om een smartphone- en/of schermbeleid te ontwikkelen op school.

De belangrijkste boodschap die we vanuit initiatieven in Brussel, Vlaanderen en het buitenland leren, is dat scholen hierover het debat moeten voeren met alle betrokkenen in functie van de ontwikkeling van een smartphonebeleid. Dat gebeurt ook. Een verbod zoals in Frankrijk is volgens Lieven De Marez, professor Media, Innovatie en Communicatietechnologieën aan UGent niet verstandig, zeker als je dat verbod gewoon oplegt zonder draagvlak, zonder je leerlingen uit te leggen waarom. Daarom was het interessant dat het in het KA Etterbeek mede op vraag van de leerlingen kon gebeuren.

Wat de laatste vraag over bijkomende initiatieven betreft, verwijs ik ook hier naar de bestaande partners die hierover reeds aan de slag zijn en naar de Vlaamse onderwijsdoelen en

eindtermen secundair onderwijs waarin er een deel ‘digitale competenties’ is opgenomen.

Er is dus een hele evolutie aan de gang. Scholen kunnen zelf initiatieven nemen, eventueel in samenwerking met andere partners. Ik denk dat we de op korte termijn en in de komende jaren hier nog redelijk wat verschuivingen zullen zien. Het is niet onmiddellijk nodig dat het College hier rechtstreeks gaat ingrijpen. Het debat is volop aan de gang op een kwaliteitsvolle manier.

Mevrouw Bianca Debaets (cd&v): Het collegelid moet dat niet persoonlijk opnemen, want hij is zeker niet de enige, maar in vele parlementen – en ook in onze Raad – zitten velen te tokkelen op hun smartphone tijdens de debatten. De Vlaamse minister-president zat tijdens de eedaflegging van een minister spelletjes op zijn gsm te spelen. Hoe grof kan het worden? Het gaat hier over respect voor de instelling en vooral voor de kiezers en de mensen die we vertegenwoordigen.

Het collegelid antwoordde dat we dit vanuit de VGC niet al te veel moeten sturen en ik vind dat verstandig. Het is goed dat scholen zelf opmerken dat ze hiermee aan de slag moeten gaan. Net als in de vorige discussie verwachten we heel veel van de scholen. Scholen moeten leren hoe kinderen hiermee moeten omgaan en zichzelf leren reguleren, maar hoe gaan we daar als volwassene zelf mee om? Ook hier gaat het over een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de school en opvoeding.

- *Het incident is gesloten.*

Percentage leerlingen dat uit het buitengewoon onderwijs terug naar het gewoon onderwijs gaat

Mevrouw Khadija Zamouri (Open Vld): Deze vraag werd al een aantal keren uitgesteld. In *Knack* konden we lezen dat er nergens meer kinderen in het buitengewoon onderwijs zitten dan in Vlaanderen. Dit is natuurlijk geen nieuws voor ons. Ik wees er al op in mijn vraag van januari 2023. Het jammere is dat veel van die personen nog mee kunnen in het regulier onderwijs. Toch plakken we veel te snel een etiket op deze leerlingen waardoor ze in een bijna apart circuit belanden en daar niet meer uitkomen.

Bovendien, zoals het collegelid zelf aangaf op 18 januari 2023, is het merkwaardig dat de aantallen in het buitengewoon onderwijs stijgen terwijl die in het gewoon basisonderwijs dalen in Vlaanderen. In het artikel in *Knack* staat eveneens dat het niet onze zorgnoden zijn die stijgen, noch dat het ligt aan onze klasgrootte. De VGC investeert binnen Brussel gelukkig sterk in het buitengewoon onderwijs, in kwaliteitsvolle infrastructuur en capaciteitsuitbreiding, om wachtlijsten weg te werken.

Mensen met een beperking kunnen veel en kunnen vaak goed functioneren in de maatschappij, ook in ons onderwijs. We moeten oppassen om ze meteen opzij te schuiven en we moeten laten voelen dat ze het wél kunnen. Er moet dus maximaal inclusief gewerkt worden in de scholen, maar deze mentaliteit lijkt te ontbreken.

Het blijft belangrijk om kinderen de educatieve ondersteuning te bieden die ze nodig hebben. Daar zijn we grote voorstander van. Maar de huidige manier van werken, waarbij veel te veel kinderen in het buitengewoon onderwijs belanden, lijkt ons niet de juiste evolutie. Als

samenleving moeten we leren omgaan met dergelijke verschillen. Niet iedereen is hetzelfde. Dat moeten we ook aan onze eigen kinderen leren. De verschillen mogen zichtbaar zijn. Bovendien wordt de integratie in de maatschappij later moeilijker vanuit het buitengewoon onderwijs. Ook dit kadert voor mij in het concept van gelijke onderwijskansen.

Binnen het Nederlandstalig onderwijs in Brussel hebben we ook enkele scholen voor buitengewoon onderwijs. De VGC is nauw betrokken bij de organisatie hiervan. Is er reeds een update beschikbaar in het dossier voor de uitbreiding van de capaciteit voor type 3? Hoeveel leerlingen stromen er jaarlijks vanuit het buitengewoon onderwijs terug door naar het regulier onderwijs? Werken de scholen Kasterlinden en Zaveldal vanuit die invalshoek? Is het een beleidsdoelstelling om ook de terugstroom te bewerkstelligen? Waarom zien we eenzelfde trend richting buitengewoon onderwijs in het kleuteronderwijs? Zijn er acties vanuit het OCB om mensen met een beperking maximaal te betrekken en te behouden in het regulier onderwijs?

In de Commissie voor Onderwijs en Scholenbouw was er een voorstel om een werkbezoek te brengen aan Portugal, om te kijken hoe zij het daar organiseren. Zij zijn de beste leerling van de Europese klas en slagen erin om heel veel kinderen te integreren in de klassen en zorgen ervoor dat een speciale professionele leerkracht mee in de klas zit in plaats van een aparte klas in te richten.

Collegelid Sven Gatz: De VGC is met Kasterlinden basisonderwijs en Zaveldal secundair onderwijs de enige aanbieder van type 3-onderwijs in Brussel. Vooral in het lager onderwijs is er nood aan extra capaciteit type 3. Type 3 betreft kinderen met een emotionele of gedragsstoornis die geen verstandelijke beperking hebben.

De VGC investeert in het onderwijs voor leerlingen met gedrags- en emotionele stoornissen en dit zowel in de kwaliteit van het onderwijs als in het aantal plaatsen. Momenteel biedt Kasterlinden 19 plaatsen buitengewoon basisonderwijs type 3 aan. De VGC is gestart met een nieuwbouwproject op de site Kasterlinden. Deze nieuwe infrastructuur zal onderdak bieden aan zowel een basisschool voor dit type leerling en een multifunctioneel centrum dat flankerende begeleiding zal bieden in de vorm van schoolvervangende en schoolaanvullende dagopvang, therapeutische begeleiding, contextbegeleiding en verblijf. We bouwen aldus, gefaseerd, een totale capaciteit uit van 50 plaatsen buitengewoon basisonderwijs type 3. In het schooljaar 2025-2026 zal er een nieuw schoolgebouw in gebruik worden genomen. Het bouwproject zit momenteel op schema, de bouwvergunningsaanvraag is lopende.

De keuze voor buitengewoon onderwijs hoeft allesbehalve een definitieve keuze te zijn. In samenspraak met de leerling, de ouders en het CLB wordt het aangewezen onderwijstraject bepaald. Voor sommige leerlingen is een terugkeer naar het gewoon onderwijs wenselijk. Leerlingen die het buitengewoon onderwijs verlaten, kunnen ook nog ondersteund worden door leerondersteuners uit de leersteuncentra. Leersteuncentra zijn nieuw sinds het schooljaar 2023-2024, het zijn de opvolgers van de ondersteuningsnetwerken die opgericht werden in kader van het M-decreet.

In het schooljaar 2022-2023 zaten in het gewoon Nederlandstalig onderwijs in Brussel minstens 70 leerlingen die in 2021-2022 ingeschreven waren in het buitengewoon Nederlandstalig onderwijs binnen of buiten Brussel. Het gaat om 3 leerlingen in het gewoon lager onderwijs, 12 leerlingen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs en 55 leerlingen in het gewoon voltijds secundair onderwijs. Op basis van de beschikbare gegevens van het

departement Onderwijs kunnen we voor bovenstaande gegevens geen percentage berekenen van het aantal leerlingen dat van het buitengewoon onderwijs terugkeert naar het gewoon onderwijs.

Het is niet verwonderlijk dat de twee scholen van de VGC, Kasterlinden en Zaveldal, werken in de pedagogische visie waarbij het optimale onderwijsleertraject van de leerling centraal staat. Tijdens de leerlingenbesprekingen wordt rekening gehouden met de talenten van de leerlingen en met de realistische toekomstambities van de leerlingen. Als de overgang overwogen wordt, wordt er verder op maat gewerkt met de leerling. Een personeelslid van Zaveldal of Kasterlinden regelt bv. een proefperiode in de beoogde school en werkt mee aan een warme overdracht opdat de schoolverandering zo succesvol mogelijk verloopt. Dit wordt verder ondersteund door de eventuele inzet van een CLB-medewerker of leerondersteuner vanuit het leersteuncentrum om het traject op lange termijn zo goed mogelijk te laten slagen.

Het is voornamelijk in de OV3-opleidingen met als doelstelling de leerling zelfstandig te leren leven en in het reguliere arbeidscircuit te laten functioneren van Kasterlinden en Zaveldal dat de 'sterkere' leerlingen terugkeren naar het gewoon onderwijs. In percentages gaat dit jaarlijks ongeveer over 5 tot 25 % van de leerlingen OV3. Voor OV1 en OV2-leerlingen met als doelstelling de leerling te laten functioneren in een beschermde leefomgeving of een tewerkstelling in een beschermd arbeidsmilieu is dit niet aan de orde, gezien de grote specifieke onderwijsbehoeften van deze leerlingen.

In het basisonderwijs van Kasterlinden gebeuren jaarlijks ook een vijftal overgangen op een totale populatie van ongeveer 200 leerlingen. Er is de laatste jaren wel een verzwaring van het profiel van de buitengewoon onderwijsleerling waardoor deze mobiliteit afneemt.

Anderzijds opent het nieuwe Leersteundecreet wel nieuwe mogelijkheden voor flexibelere leerwegen waar leerlingen zowel in het gewoon als buitengewoon onderwijs lessen kunnen volgen. Uiteraard blijft deze overgang enkel doorgevoerd als dit in het belang is van de leerling.

In de Brusselse Nederlandstalige scholen wordt geen groei vastgesteld van het buitengewoon kleuteronderwijs, terwijl het gewoon kleuteronderwijs groeide. In het vorige schooljaar telde het buitengewoon kleuteronderwijs 128 leerlingen, in het schooljaar 2022-2023 gaat het om 177 leerlingen. Er is dus een afname. Raadsleden kunnen de evolutie raadplegen in de bijlage die ik laat toevoegen aan het verslag.

De leerlinggerichte acties voor leerlingen met een beperking in de gewone scholen gebeuren door de leersteuncentra. Leersteuncentra zijn de motor van ons inclusief onderwijs. Mede dankzij hun inzet is het ons doel om leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften maximaal gewone scholen te laten meedraaien. De ondersteuning is zowel op leerlingen, leerkrachten als op schoolteams gericht.

Het Leersteuncentrum Kasterlinden van de VGC biedt leersteun aan voor alle beperkingen en alle types. Van de 187 Brusselse gewone basisscholen en secundaire hoofdscholen maken 96 gebruik van de leersteun die georganiseerd wordt door Kasterlinden. Dat is dus iets meer dan de helft. Ook andere scholen kunnen zich nog aansluiten bij Leersteuncentrum Kasterlinden, deze worden momenteel bediend door Leersteuncentrum Brussel West-Brabant-Brussel en het Specifiek Leersteuncentrum Mechelen-Brussel.

Het OCB zet zich in voor de basiszorg in alle Brusselse Nederlandstalige scholen. De zeer diverse waaier van ondersteuning richt zich in de eerste plaats tot leerkrachten: werken aan een positief schoolklimaat, goede differentie-methodieken toepassen, taalvaardigheidsonderwijs toepassen, organisatie van ondersteuning voor leerlingen in kansarmoede, ouderbetrokkenheid verhogen, enz... Kortom, mede dankzij de inzet van het OCB-team, die voor de basiszorg instaat en leerkrachtgericht werkt, en de Brusselse Leersteuncentra, die gespecialiseerde zorg voorzien en leerling- en leerkrachtgericht werken, slagen de Brusselse Nederlandstalige scholen erin om sterk inclusief te werken.

Mevrouw Khadija Zamouri (Open Vld): Het is een geruststelling dat we in Brussel geen groei merken in het buitengewoon kleuteronderwijs. Het is ook goed om weten dat de leersteuncentra ervoor zorgen dat leerlingen op een goede begeleiding terug naar het gewone onderwijs kunnen rekenen. Het is volgens mij ook zaak om bij te houden hoeveel leerlingen precies terugkeren naar het gewoon onderwijs. Zo kunnen buitengewone scholen bijhouden of initiatieven hun doel bereiken.

- *Het incident is gesloten*
- *De vergadering wordt om 11.48 uur gesloten.*
- *De Raad gaat tot nadere bijeenroeping uiteen.*

TREFWOORDENREGISTER

Percentage leerlingen dat uit het buitengewoon onderwijs terug naar het gewoon onderwijs gaat, blz. 25

Radicalisering en polarisering in de Brusselse Nederlandstalige scholen, blz. 10

Samengevoegde actualiteitsvragen

Zie - Staat van de Brusselse Nederlandstalige jeugdlokalen

Samengevoegde vragen om uitleg

Zie - Radicalisering en polarisering in de Brusselse Nederlandstalige scholen

Staat van de Brusselse Nederlandstalige jeugdlokalen, blz. 5

Succes van het eerste Café Volonté, blz. 3

Verdere uitrol van een experiment van een smartphonevrije school in Brussel, blz. 23

Vragen om uitleg

Zie - Percentage leerlingen dat uit het buitengewoon onderwijs terug naar het gewoon onderwijs gaat

- Succes van het eerste Café Volonté

- Verdere uitrol van een experiment van een smartphonevrije school in Brussel